

SPREK JE NEDERLANDS IN AFRIKA?

TAALExpeditie: TAALVARIATIE

een CAMPAGNE VAN

[vlaams
ta·len·plat·form]
leert lezen spreken

Vlaamse
overheid

KLIM
IN TAAL

leeftijd

De lessen over taal als veelzijdige wetenschap zijn **op elke leeftijd mogelijk**.

Hoeveel uitleg en woordenschat je geeft, hangt af van wat je leerlingen al weten.

THEMA

Deze les hoort bij *Taalexpeditie*. In de boeiende lessen onderzoek je bijzondere taalphenomenen en mysterieuze taalvragen. Trek erop uit en zet samen met je leerlingen de eerste stappen in **de wetenschappelijke wereld van taal!**

In deze les duiken we in de taalkunde, meer bepaald in de **variatielinguïstiek**. We komen meer te weten over taalvariatie, hoe Nederlands verspreid is over de wereld en hoe Afrikaans verwant is aan het Nederlands.

Ontdek alle taalexpedities op <https://klimintaal.be/taallabo/#taalexpeditie>.

DISCLAIMER

Dit lesmateriaal maakt deel uit van *Klim in taal*, een campagne van het Vlaams Talenplatform voor leerkrachten lager onderwijs. De website www.klimintaal.be ondersteunt leerkrachten met inspirerende lesideeën en praktijkvoorbeelden om taalplezier te stimuleren vanuit een krachtige lesaanpak.

VOORBEREIDING

OVER DE LES

Wellicht denken de leerlingen bij Nederlands meteen aan België en Nederland, maar in Zuid-Afrika spreekt men een taal die sterk op het Nederlands lijkt. De leerlingen leren via een Afrikaanse filmtrailer aandachtig naar een vreemde taal te luisteren. Bovendien vergelijken ze het Afrikaans via enkele gerichte oefeningen met het Nederlands.

LEERDOELEN

- ➡ De leerlingen kunnen het Nederlands en het Afrikaans met elkaar vergelijken.
- ➡ De leerlingen kunnen de betekenis van woorden afleiden uit de context.

HANDIGE VOORKENNIS

Deze les is ideaal voor leerlingen die al kennismakten met het thema ontdekkingsreizen. Dat geeft hun extra achtergrondkennis om de tekst beter te begrijpen.

MATERIALEN

- ➡ Trailer van *Die Sneekoningin*: <https://www.youtube.com/watch?v=WeKY-A9oxDc>
- ➡ Werkblaadjes voor de leerlingen

UITVOEREN VAN DE LES

Fase	
Voorkennis activeren	Bekijk met je leerlingen de Afrikaanse trailer van de animatiefilm <i>Die Sneekoningin</i>. Zeg vooraf niet dat het geen Nederlandstalige trailer is. Vraag de leerlingen nadien wat ze kunnen vertellen over de inhoud van de film (zo weet je hoeveel ze van het fragment begrepen hebben). Vraag vervolgens wat hen is opgevallen aan de taal van de trailer. ➔ Geef vervolgens zelf aan dat wat we hier hoorden geen Nederlands maar Afrikaans was. Toon op een kaart waar men Afrikaans spreekt (Zuid-Afrika). ➔ De centrale vraag die we ons nu zullen stellen: 'Wat is de relatie tussen het Afrikaans en het Nederlands.' Plaats die centrale vraag eventueel op het bord, zodat het leesdoel bij de volgende opdracht duidelijk is.
Onderdompelen	Geef de leerlingen de tekst 'Het ontstaan van het Afrikaans'. Aan de hand van de centrale vraag lezen ze de tekst grondig. Moedig de leerlingen aan om kerninformatie te markeren, moeilijke woorden te omcirkelen, deelvragen te formuleren ... Laat hen eventueel een samenvattend schema maken. Voor de klassikale bespreking kan je de volgende deelvragen gebruiken om het gesprek te structureren: ➔ Hoe komt het dat het Nederlands op die plaats arriveerde? Wanneer gebeurde dat? ➔ Hoe is het Nederlands op die plaats veranderd in Afrikaans? ➔ Is het Afrikaans de enige taal die men daar spreekt?
Vastzetten	Leg uit dat het Afrikaans een dochtertaal van het Nederlands is. De Nederlandse bezoekers gaven hun taal door aan de lokale Afrikaanse bevolking. Zij vermengden deze met hun lokale taal en zo ontstond een nieuwe taal: het Afrikaans.

Om de leerlingen te tonen hoe Afrikaans op Nederlands lijkt maar er toch ook weer van afwijkt, geven we twee oefeningen.

- (1) Noteer de Nederlandse woorden uit de linkerkolom op het bord. Bekijk de trailer opnieuw en vraag de leerlingen om aan te vullen met de Afrikaanse vormen die ze horen. Het kan een goed idee zijn om de woorden over de leerlingen te verdelen, zodat ze heel gericht kunnen luisteren.

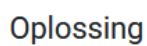
schepen	skepe
meisje	meisie
vrienden	vriende
een	'n
zij maakt	sy maak
het spel	die spel
de wereld	die wereld

- (2) Leg uit dat het Afrikaans destijds een aantal zaken uit het Nederlands vereenvoudigd heeft. Vraag de leerlingen enkele voorbeelden te geven uit het kader. Mogelijke voorbeelden:

- ➡ een aantal klanken vallen weg, zoals de eind-n
- ➡ werkwoorden worden niet meer vervoegd (zij maakt → sy maak)
- ➡ nog maar één bepaald lidwoord: die ('het' valt weg)

Afronden

Als afsluiter maken de leerlingen verder kennis met de Afrikaanse woordenschat. Gebruik daarvoor het kruiswoordraadsel. De leerlingen krijgen de Afrikaanse woorden in context en proberen zo het juiste Nederlandse woord in te vullen. Het helpt om de Afrikaanse zinnen klassikaal voor te lezen (of te laten voorlezen door een voorleestool op het internet).

6

Spreek je Nederlands in Afrika?

Het ontstaan van het Afrikaans

Meer dan 350 jaar geleden gebruikten Nederlandse schepen Kaap de Goede Hoop in Zuid-Afrika als een belangrijke tussenstop tijdens hun lange reizen naar Indië. De Nederlanders hadden Indië gekoloniseerd en voerden regelmatig handel over zee. Tijdens deze lange reizen moesten de schepen soms stoppen om vers voedsel en water in te slaan en om zieke bemanningsleden te verzorgen. Kaap de Goede Hoop was perfect gelegen en werd een soort "rustplaats" voor de Nederlandse schepen.

In 1652 werd er een kleine nederzetting gesticht bij Kaap de Goede Hoop door de Verenigde Oost-Indische Compagnie (VOC), een grote handelsorganisatie. Deze nederzetting moest ervoor zorgen dat er altijd voldoende voorraden beschikbaar waren voor de schepen. Aanvankelijk verbleven er slechts een paar mensen om voor de voorraden te zorgen, maar na verloop van tijd groeide de nederzetting en bleven steeds meer mensen daar wonen.

De Nederlanders die zich vestigden bij de Kaap namen hun taal, het Nederlands, mee. Maar het leven in Zuid-Afrika was anders dan in Nederland. Er waren mensen van verschillende culturen in de regio, zoals de inheemse Khoisan, en slaven uit landen zoals Indonesië en Madagaskar werden ook naar de Kaap gebracht. Door het contact tussen deze verschillende bevolkingsgroepen veranderde het Nederlands. Er kwamen woorden en uitdrukkingen uit andere talen bij en de taal werd eenvoudiger om communicatie tussen mensen makkelijker te maken.

Over honderden jaren ontwikkelde deze mengtaal zich tot het Afrikaans, een taal die zijn wortels in het Nederlands heeft, maar met een eigen unieke klank en karakter. Tegen het einde van de 19e eeuw werd Afrikaans als een zelfstandige taal erkend. Het werd niet alleen gesproken, maar ook geschreven en gebruikt op scholen.

Vandaag de dag is Afrikaans een van de 11 officiële talen van Zuid-Afrika (naast onder andere Zoeloe en Engels). Het wordt door miljoenen mensen gesproken en is een belangrijk onderdeel van de geschiedenis en cultuur van het land. Hoewel Afrikaans veel lijkt op het Nederlands, heeft het een eigen identiteit en klinkt het anders.

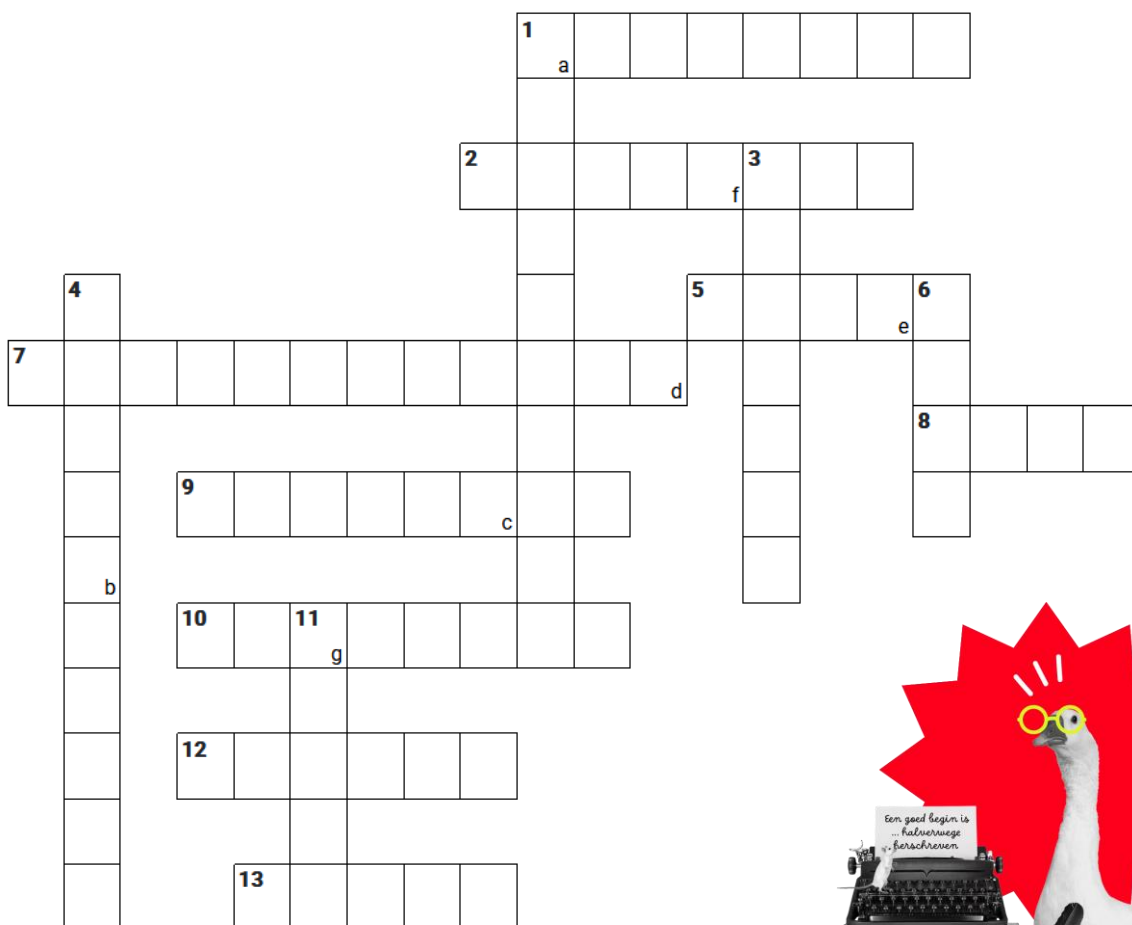
- ➡ Het Afrikaans kent heel wat woorden die voor ons grappig lijken. Kan je de betekenis van de onderstreepte woorden raden? Je leerkracht leest de zinnen luidop voor. Probeer de vertaling in te vullen in het kruiswoordraadsel. Als oplossing ontdek je het Afrikaanse woord voor 'suikerspin'.

HORIZONTAAL

- 1 Ek het 'n sammie met kaas en tamaties vir middagete gemaak.
 2 Ons hou 'n groot braai met baie (= veel) vleis.
 5 Ons het by die dieretuin 'n kameelperd gesien wat sy nek gestrek het.
 7 Hy dra 'n sweetpak wanneer hy gaan draf (= joggen).
 8 Ek het die hysbak geneem om na die derde vloer te gaan.
 9 Hulle eet te veel gemorskos van McDonalds en voel nou siek.
 10 Ek werk elke dag op my rekenaar om huiswerk te doen.
 12 Ek eet elke oggend 'n lekker brekfis met roosterbrood en koffie.
 13 Haar gunsteling lekkergoed is 'n stokkielekker.

VERTICAAL

- 1 Het jy 'n slimfoon?
 3 Hy het na die snydokter gegaan vir 'n operasie aan sy knie.
 4 Die kinders spring lekker op die wipmat in die tuin.
 6 Ons gaan vanaand na die fliëk om 'n goeie film te kyk.
 11 Hulle het die moltrein gevat om by die stad te kom.

Oplossing

a	b	c	c	d	e	a	f	g
---	---	---	---	---	---	---	---	---

WWW.KLiMiNTAAL.Be

een CAMPAGNE VAN

[vlaams
ta·lən·plat·form]
laat talen spreken

Vlaamse
overheid

